

ДИГИТАЛИЗАЦИЈА НАСТАВЕ КЊИЖЕВНОСТИ У ЦИЉУ БОЉЕ РЕЦЕПЦИЈЕ КЊИЖЕВНИХ ДЕЛА – НОВО ЧИТАЊЕ ЗА НОВО ДОБА

Апстракт: Рад ће се бавити испитивањем могућих аспеката проучавања књижевности за децу школског узраста, а кроз савремене методолошке принципе који укључују примену дигиталних ресурса и доступне модерне технологије који нуде иновативна, а опет постојана решења књижевне интерпретације. Наиме, у складу са убрзаном и свеprisутном модернизацијом друштва и кроз све актуелнију тенденцију дигитализовања наставе, намеће се и потреба да се читање, разумевање и тумачење књижевности огледа кроз медије, који могу приближити књижевно дело деци, али и олакшати сам приступ делу. Рад ће методолошки и научно настојати да развије и образложи оправдану потребу да се традиционална и савремена књижевна дела за децу и младе читају и тумаче не само на папиру, већ и у дигиталним формама, које, између осталог, подразумевају електронска издања књига, видео-материјале (екранизована дела, модерне анимиране и дугометражне адаптације, аудио-књиге, радне листове који помажу у бољем разумевању прочитаног), као и кроз различите аспекте причања приче (*storytelling*), у којима ученици могу сами да покажу свој доживљај прочитаног књижевног дела, путем препричавања и интерпретације кроз глумачке способности. Намера је показати да је, пошто дигиталне форме романа и прича за децу све више постају присутне у настави, методички оправдан поступак који иде у корак са светским трендовима доказано успешних стандарда имплементирања наставних програма, ради добијања бољих резултата током процеса усвајања књижевних дела на матерњем и страном језику.

Кључне речи: књижевност, дигитализација, савремена настава, рецепција дела, страни језик.

УВОД

Књижевност у својој основној форми јесте пре свега уметност. И то не било каква уметност, већ једна од финих уметности, која се разликује од

других уметности јер користи језик као свој медијум, и то не из чисто техничких разлога, ради пружања информација и чињеница, већ да би се кроз језик исказало и приказало естетско задовољство (МакКлинтон 1907, у: Лазар 1993).

Књижевност се може сматрати и питањем које не нуди одговор (Барт 1978, у: Лазар 1993), јер да би се дошло до одговора потребни су читаоци, они који ће произвести одговоре својим тумачењима и својом рецепцијом. У том подухвату важно је имати на уму да у књижевности нема дефинитивних одговора нити интерпретација, нарочито у раду са ученицима, у настави. Тада није много важно доћи до неког дефинитивног решења или закључка, већ до спознаје да се књижевност може користити као основа за покретање дискусије, контроверзе и пре свега критичког размишљања код деце (Лазар 1993: 3). Дакле, изузетно је битно имати на уму чињеницу да настава књижевности не само да подстиче љубав према читању, развијајући литерарне компетенције код ученика, већ и ради на богаћењу језика, тј. помаже у развоју језичких компетенција, па је отуда неопходно имати је као део програма у настави страног језика. Ипак, треба имати на уму да у раду са децом и младима кључни елемент у успешној имплементацији књижевности у настави страног језика јесте прави одабир књижевних текстова, који ће бити осавремењени и њима довољно занимљиви, али и модалитет њихове обраде, где би се на прави начин одговорило на потребе и интересовања ученика, са циљем обостране користи, и за наставнике и за ученике.

Дакле, значај књижевности за учење страних језика се огледа у учењу о лепоти језика, спознаји језичких и стилских елемената попут идиома и пословица, упознавању са културолошким наслеђем, учењу о историји, развоју језика. Уз свест да се богато речника стиче управо читањем (Петровачки 2008: 14), главни циљ инкорпорирања књижевности у наставу страног језика лежи у богатим ресурсима стимулсања језичких активности. Кроз књижевност ученици уче не само о језику, већ и о различитим културама, историји, синтакси и семантици. Поред едукативног аспекта, књижевност има и социолошки аспект, јер наводи на међусобну интеракцију. Усвајање језика, стога, кроз литерарни аспект, представља степен више у методологији усавршавања језичких вештина, чиме је његов значај много већи. Ученике треба упућивати на квалитетно и активно читање и тумачење књижевних дела, али и текстова других функционалних стилова, како би њихов крајњи циљ био потенцијал који ће користити за изграђивање сопственог израза (Петровачки 2008: 14). Оправданост употребе књижевности у настави страног језика лежи и у чињеници да је књижевност одличан ресурс за

вежбање ученика да се самостално изражавају, интерпретативно приступају задатку, да препознају значења и мотиве и добију прилику да коментаришу и тумаче (Ашрафузаман и др. 2021: 1192). Иако неки сматрају да књижевност треба „дехуманизовати” и свести је само на текст уколико се користи за учење језика (Ди Мартино 2014: 16), она заиста може на много нивоа помоћи ученицима не само да савладају језичке препреке, већ и да их научи читању, разумевању и тумачењу. Важно је само одабрати адекватне текстове за одређен узраст, како не би представљали превелики изазов, али и да би ученици били у стању да разумеју прочитано и, сходно томе, били способни да перцепирају могућа значења. Стога су мотивација и ентузијазам за учење књижевности кључна прекретница и најтеже и најспорије се развијају (Гасимова 2018: 24). Отуда и потреба да се књижевност уврсти као део наставе, ако не и засебан предмет, у процес усвајања новог језика, јер је од кључне важности бити свестан њених предности и могућих позитивних исхода код ученика. Зато је и важно у том процесу одабрати и начин, тј. методiku обраде књижевности и њеног представљања, јер се мора имати на уму да свако доба носи неке нове процесе и изазове, као и нове тенденције, које захваћају чак и поље едукације. Дигитализација, као најновији и текући тренд у свим аспектима људског живота, захвата и поље књижевности, нарочито у настави, те је изазовно али и неопходно упознати се са њеним аспектима и искористити њене потенцијалне предности.

Ова студија заснована је на примеру ауторкиног искуства у настави из предмета Енглески језик, у раду са ученицима Интернационалне основне школе „Црњански” у Јагодини. Будући да је у питању интернационална школа, ученици имају двојезични програм, те паралелно са националним прате и програм *Cambridge International* система образовања и у склопу самог предмета, који подразумева учење и усвајање енглеског језика као матерњег, врло рано бивају изложени англофоним књижевним делима, која читају, тумаче и интерпретирају искључиво на енглеском језику. Дигитални ресурси су у овом случају и те како од помоћи, јер су омогућили осавремењивање наставе коришћењем онлајн-материјала и инкорпорирање различитих медија како би се олакшало разумевање књижевног дела на енглеском језику, али и омогућио једноставнији приступ оним делима која нису доступна код нас. Такође, на овај начин је лакше привући и одржати пажњу свих ученика, развијајући код њих љубав према читању на, за њих, знатно занимљивији начин. Досадашње искуство је показало веома позитивне ефекте оваквог вида наставе, јер је од нечег прилично изазовног за њихов узраст, као што је способност читања и рецепције књижевних дела на енглеском језику, часове

обrade учинило динамичним и пријемчивим на више начина, те им је дало прилику да сами обликују свој начин читања и тумачења прочитаног остајући у својој зони комфора. Предност лежи и у самој чињеници да је много практичније и временски мање захтевно обрадити један роман са целим одељењем, док сви истовремено читају, него зајмити књиге из библиотеке, у којима често нема довољно примерака за све ђаке, и онда чекати да свако прочита неким својим темпом самостално код куће.

ТОК ЧАСА

Структура оваквих часова је нормативно мање-више уобичајена – постоје уводни, главни и завршни део часа. Ученицима се прво укратко представе дело и аутор на смарт-табли путем линка који води ка веб-сајту аутора (уколико га има), прочита се сажетак о делу (*blurb*, о ком деца иначе уче на часовима енглеског језика), а затим се приступа обради текста. Најпре се прочита одломак из уџбеника, укратко се протумачи прочитано, а ученици имају прилику да прокоментаришу подстакнути питањима у вези са текстом. Затим се на смарт-табли пусти аудио или дигитална верзија књиге, те се читање прошири на више поглавља (уколико је у питању роман), како би се добио шири контекст, а све у циљу бољег разумевања. Током школске 2022/23. године, као део лектуре на енглеском језику, ученици су на овај начин обрадили неколико познатих дечијих романа савремених англофоних аутора: *Cool!* и *Toro! Toro!* Мајкла Морпурга (Michael Morpurgo), *The Legend of Spud Murphy* Оина Колфера (Eoin Colfer) и *Harry's Mad* Дика Кинг-Смита (Dick King-Smith), готово у потпуности дигитализујући часове, а у сврху усвајања нових књижевних техника и лепоте читања, кроз различите форме приказа књижевног текста. Роман *Cool!* је обрађиван читањем одломка датог у уџбенику, како би се подстакло интересовање ученика за фабулу, а затим смо, користећи апликацију електронских издања књига *Scribd*. слушали аудио-верзију целог романа, по поглављима. Будући да нам је било потребно неколико часова да обрадимо цео роман, ученици су на крају сваког часа сумирали утиске о ономе што су чули и размењивали своје ставове о томе како су разумели однос ликова и саму радњу. Само ишчекивање следећег часа и нових поглавља да би сазнали шта се даље догодило учинило је да и најпасивнији ђаци буду активно укључени у даљи ток обраде текста. Слично је било и са романом *Toro! Toro!* за који смо, сем одломка из уџбеника, користили и аудио-верзију књиге на Јутјубу. Роман *Harry's Mad* је једним делом обрађен као одломак из уџбеника, а затим су ученици, током неколико

наредних часова, гледали 25-минутне епизоде истоимене серије за децу, снимане према роману, тако да су могли да се упознају са радњом целокупног романа. Ово је такође изазвало велико интересовање код ученика, који су, поново, жељно ишчекивали сваки следећи час и нове епизоде романа-серије, како би видели шта се даље дешавало. Без већег утицаја на нормативну структуру часа, а оплемењивањем стваралачко-истраживачких принципа, на овај начин је обрађено неколико романа кроз савремене методе које су ученицима донеле много забаве и извесну „лакоћу” усвајања књижевно-теоријских принципа и уметничких вредности. Средство којим се то постигло је њима најблискије: Интернет, рачунар, Јутјуб, различити веб-сајтови који омогућују разноврсност ресурса, како би се провера разумевања текстова, њихово тумачење и сагледавање шире слике што боље одрадили. Изузетан успех који су ученици на овај начин постигли још више избија у први план имајући у виду да су у питању романи на енглеском језику који су сами по себи изазовнији, не само за читање, већ и разумевање и тумачење прочитаног. Даљи ток обраде часа се усмерава ка ангажовању ученика за самостално рецензирање прочитаног кроз читалачке дневнике и персонализоване приказе обрађених дела, које могу код куће да воде, давањем прегледа прочитаног кроз одштампане материјале оцена, где могу да слободно и самостално изразе своје критичко мишљење рецензирајући прочитано дело из свог угла.

МЕТОДИЧКИ ПРИСТУП ДИГИТАЛНОЈ ОБРАДИ КЊИЖЕВНОГ ДЕЛА

Будући да се методички поступци тумачења књижевног дела могу у начелу поделити на нормативне и стваралачке, дигитална форма обраде доприноси иновацији у нормативним аспектима, тачније, у схватању да се текст обрађује на часу у одређеним етапама, а да се оне, у овом случају, формирају уз помоћ дигиталних средстава, али је и даље потребно пратити одређени редослед. Иако на тај начин поштујемо одређена правила у обради текста, не смемо заборавити и стваралачки аспект, те је могуће искористити дату дигиталну форму како би се задовољила и критичка и имагинативна страна интерпретације књижевног дела. Дакле, циљ није занемарити нормативну методичку рада, нарочито за млађе узрасте, јер им она нуди виши степен сигурности, непогрешивости и лакше је применљива на овом узрасту, већ се применом овакве стваралачко-истраживачке методике оснажује и њихова самосталност у раду (у мери која је очекивана за одређени узраст), развијање креативности и критичког мишљења, а можда и најважније, приближава

књижевно дело ученицима на начин који је у данашње време њима у потпуности познат – кроз дигиталну форму.

Стваралачки поступци који се могу применити у настави књижевности суштински мењају позицију ученика. „Улога наставника састоји се у томе да ученике подстиче на самостално, проблемско-истраживачко мишљење, да упућује, да мотивише, да им даје и сугестије, да води њихову мисао о делу и да им, како каже златно правило сваког учења – не каже ништа до чега они сами могу доћи. Наставник је методички организатор стваралачке делатности ученика. Он, дакле, није предавач који жели да ученицима све исприча, већ покретач, човек који усмерава и подстиче ученике да сами размишљају о неком књижевном делу. Тиме ученик у настави књижевности није пасивни слушалац или прималац готових сазнања, већ активни саучесник у откривању уметничких лепота једног књижевног дела” (Милатовић 2011: 275).

Стваралачка настава књижевности иманентна је природи књижевног дела, јер се њеним коришћењем открива, пре него примењује, а тумачење је функционално. Док наставник организује час обраде књижевног дела, ученик постаје носилац активности, он истражује, открива, закључује, упоређује и самостално размишља (Милатовић 2011: 276). Тиме се ученик оспособљава да књижевно дело тумачи самостално, без наметнутих норми и ставова, како би развијао критичко размишљање уз неговање креативности и лепог изражавања. Истовремено, развија се способност употребе страног језика изван искључивих, сувопарних граматичких оквира, какав је иначе тренд у устаљеној настави енглеског језика у школама. Кроз тумачење књижевног дела на енглеском језику ученик се подстиче да користи већ стечени вокабулар, граматичке конструкције, семантичке и синтаксичке норме на посве другачији, занимљивији и креативнији начин, чиме му се нуди слобода формирања мисли, ставова и поимања света, а самим тим и знања у одређеним оквирима. Тако, кроз редовно читање на страном језику, а затим и тумачење и интерпретацију прочитаног, ученици овладавају језиком и његовим аспектима без усмерене свести на искључиво један аспект језика, као што су граматика или непознате речи. Оне се, рецимо, могу разматрати и до њиховог значења долазити не директно, већ индиректно, кроз контекст самог књижевног дела, те је и памћење значења тих речи задржано трајније у меморији. Модел обраде текста може и даље остати у својим оквирима, са свим корацима које такав модел подразумева, али је нагласак пре свега на подстицању да се у читању ужива, као и у лепоти писане речи, чиме се постиже вишеструка корист за ученике. Интересовање је подстакнуто приказом самог текста, његовим приближавањем одређеном узрасту, а даље се

наставља на самостално истраживање текста, па самим тим и језика који је употребљен, стилских фигура, начина писања, одабира одређеног стила или елемената. Такав истраживачки процес, када је успешно изведен, доноси не само знање и спознају и могућност учења, већ и лично задовољство и понос код ученика, што умногоме доприноси даљем развијању позитивних читалачких навика.

Иако је реч о обради текста на страном језику, а путем доступних дигиталних ресурса, сама процедура може се спровести са свим оним елементима који чине саставни део обраде текста на матерњем језику. Најава наставне јединице кроз неки занимљиви увод, где је битно подстакнути децу да причају на енглеском језику, да повежу претходно стечена знања, понешто о биографским подацима о писцу (обично се на смарт табли погледа веб-сајт аутора, понешто о самом делу), а затим се прелази на читање/слушање одломка текста, најчешће уз помоћ аудио-визуелних средстава, чиме се пак активирају сви ученици да пажљиво слушају без обзира на то колико и да ли све разумеју. Најважније је у овом делу часа заинтересовати их за текст и мотивисати их да се активно укључе у његову даљу обраду. Након слушања се може приступити изражајном читању, које је истовремено корисно за увежбавање језика, али и за активирање свих ученика за припрему обраде текста. Локализовање текста помаже у бољем разумевању ужег и ширег контекста књижевног дела, како би се створила јаснија слика његовог настанка и омогућило боље разумевање. Потребно је да ученици разумеју друштвено-историјске оквири, или их макар препознају, али је још важније да знају нешто више о фабули, ликовима, самој радњи, како би стекли бољи увид у дело и сместили га у одређени контекст (Милатовић 2011). Што се тиче непознатих речи и израза, много је ефикасније не преводити их, већ настојати да се из контекста целе реченице препозна значење и разуме употреба, јер се на тај начин речи и изрази знатно боље памте. Затим следи разговор о личним утисцима и доживљајима текста, при чему ученици могу да изразе своје ставове о тексту, искажу своја критичка размишљања, што се заправо и подстиче, а при свему томе да слободно користе енглески језик. Приметно је да тада ученици знатно боље и лакше користе енглески језик у разговору, без превише оклевања, јер желе да учествују у коментарисању својих доживљаја. Слично се може приметити и за следећи корак, а то је сама интерпретација текста, када је динамика у одељењу највећа и на најбољи могући начин се може искористити прилика употребе енглеског језика у сврху анализе и критичког промишљања. Овде треба скренути пажњу на проблем који може настати услед недовољне књижевне компетенције појединих ученика. Наиме,

много различитих фактора може утицати на ученичко разумевање прочитаног књижевног дела (попут узраста, интересовања, индивидуалне психолошке слике, маштовитости, нивоа знања енглеског језика, па и друштвеног и политичког миљеа из кога потичу (Лазар 1993: 11)). Како је то нешто на шта наставник језика не може у потпуности утицати, утицај ових фактора на тумачење књижевних дела може имати извесне последице, али оне не морају бити пресудне за разумевање књижевног дела. У ту сврху, примена дигиталних средстава ставља модернизацију наставе на пиједестал олакшица које данас пружају наставницима могућност да и они ученици који су на неки начин ускраћени контакта са књигом / писаном речи, дођу у додир са њима путем дигиталних приказа, који могу имати различите форме. Такве форме изједначавају поједине разлике међу ученицима, и приказују лепоту књижевног дела истовремено радећи на развијању употребе језика.

Овако описан приступ примењује књижевност као инструмент помоћу којег се језик користи у пракси кроз различите активности обраде и тумачења књижевних дела. У питању је приступ који у средиште ставља ученика који пак постаје свестан исправне употребе језика. У овом приступу језик и књижевност се заправо преплићу, што је можда и најбитнији аспект када се прави одлука о употреби књижевности на часовима учења језика (Лазар 1993). Већ поменута књижевна компетенција која подразумева унапред предодређено знање о појединим аспектима књижевности (као што је могућност праћења радње, препознавање ликова, тема, итд.) у случају обраде књижевности на страном језику употпуњује се и могућношћу да се о овим аспектима говори на нематерњем језику, те да се о њима промишља и објашњава служећи се језиком који је научен а не стечен. Иако су досадашња искуства ауторке овог рада показала да то не мора бити препрека при извођењу наставе књижевности, знатно бољи успех је постигнут могућношћу употребе дигиталних средстава, која су поједноставила доступност књижевног дела „свима у исто време”, али и његову привлачнију презентацију, која деци и младима укида стечену баријеру нечега што треба и мора да се обради „заморним” и једноличним читањем стране по стране, уз доживљај морања, пре него жеље, те је и однос према таквом задатку у приличној мери негативан. Један од начина, дакле, да ученици стекну књижевну компетенцију јесте да се она користи као средство за учење језика, па се компетенција не учи него стиче спонтано, кроз различите активности усвајања страног језика, чиме је корист која се добија двострука: ученици развијају језичке вештине док истовремено постају књижевно компетентни, те способни да дискутују о различитим аспектима књижевног дела (Лазар 1993: 14).

Ученици који су узети као пример у овом раду потврђују да је то могуће, јер они током година рада на овај начин стичу све боље развијене књижевне вештине, док истовремено напредују у знању енглеског језика, а обе се користе развијају спонтано, кроз различите активности на часу, без превише наглашавања потребе једних над другим или обратно. Врло често је приметно да су ученици, захваљујући осавремењеним техникама наставе књижевности, знатно брже и боље савладали књижевне методе и знања на енглеском језику него на матерњем, управо зато што је методика рада готово у потпуности другачија од оне која се примењује у традиционалној настави.

КОРИСТИ ДИГИТАЛНОГ „ЧИТАЊА” КЊИЖЕВНОГ ДЕЛА

Дакле, употребом дигиталних средстава у настави књижевности остварује се двострука корист: са једне стране, нормативни процес бива осавремењен, јер у наставу књижевности савременим принципима наставе уводи иновацију и динамику, а са друге стране стваралачки поступци не губе на својој вредности, напротив, они се поспешују, јер више подстичу креативно размишљање код деце, већу укљученост и охрабривање на самостално, критичко размишљање и тумачење прочитаног. Дигиталне форме у том смислу олакшавају процес уоквиравања наставе, њеног тока и примењене методике, док се и даље чувају принципи утврђених стваралачких поступака, који тешко да ученици буду они који „воде” обраду књижевног дела, а наставници само организују, подстичу и надгледају тај интерпретативни процес. Циљ је, дакле, остварити и одржавати процес активног учења, који доказано даје најбоље резултате, јер су ученици све време ангажовани у процесу спознаје уметничких вредности књижевног дела, уз стално храћење њихове љубави према читању, док је наставник тај који води, усмерава, организује и охрабрује њихово самостално ангажовање.

Аудио-књига и *read-to-me* опција се показала као одличан метод у обради књижевних дела, нарочито када је реч о делима на енглеском (страном) језику, јер је корист двострука: са једне стране, сам чин читања се надовезује на активност слушања, а са друге стране језик се усваја кроз активну примену неколико вештина истовремено: читање, слушање, богаћење вокабулара и формулисање сложених реченица. Уопштено гледајући, коришћење дигиталних верзија књижевног дела у виду видео-материјала – анимираних адаптација, дугометражних серија или филмова даје још опсежније разумевање и рецепцију, која иде у корак са модерним трендовима наставе, али и саме свести нових генерација ученика. На овај начин се ученици упознају и

са различитим верзијама једног истог књижевног дела и развијају критичку свест о различитим аспектима интерпретације, чиме се од најранијег доба код њих развија веома корисна способност аргументовања сопствених ставова кроз наставне садржаје.

Један од разлога успешне примене оваквог вида обраде књижевних дела на споменутом примеру јесте и чињеница да је визуелизација јако важна за децу школског узраста, нарочито у данашње време. Кроз њу они знатно брже памте, боље се концентришу на садржај, али и истовремено развијају већу заинтересованост за сам предмет. Различити дигитални ресурси могу бити од користи у овом поступку, не само ђацима, већ и наставницима, јер се коришћењем визуелно привлачних електронских издања књига ученицима лакше представља дело које треба обрадити. У ту сврху, могу се користити веб-сајтови електронских издања књига, као што су *Epic digital library*, *Scribd.*, *Oxford Owl* и *Learn English Kids*¹, веб-сајт на коме се могу наћи кратке приче различитих жанрова, укључујући и адаптације познатих Шекспирових драма за децу млађег узраста, како би се она постепено још од млађих разреда основне школе увела у богат и изузетно вредан опус славног аутора. Ти ресурси су нама у школи, рецимо, послужили да организујемо активности које су допринеле приближавању Шекспировим делима на једноставан, а занимљив начин, па смо увели традицију да сваког априла, заједно за школама широм света обележавамо *Шекспирову недељу*², на опште задовољство и ученика и наставника језика. Од Јутјуб извора, веома корисна, нарочито за млађе узрасте, јесте страница *Storyline Online*, која се базира на причама које читају познати глумци и јавне личности, као и *Fairy Tales and Stories for Kids* и *English Fairy Tales*, које приказују анимиране бајке и приче за децу, са наративом на енглеском језику (за млађи узраст). Ове активности су изузетно корисне у обради краћих књижевних дела, прича и песмица, као и за вежбања активности причања приче (*storytelling*). Наведени дигитални извори и могуће активности су до сада показале одличне резултате у усвајању књижевних дела, али, што је још важније, развијају љубави према књижевности и смањењу анимозитета који се често код деце јавља у школском узрасту. Зато је често потребно учинити им блиским материјал за читање на начин који ће они много више разумети и прихватити, а да се истовремено не губи на аутентичној вредности уметничког (књижевног) дела.

¹ <https://learnenglishkids.britishcouncil.org/>

² <https://www.shakespeareweek.org.uk/>

ЗАКЉУЧАК

Изложени метод не имплицира, наравно, тенденцију да књиге у штампаном издању треба укинути у потпуности, напротив, оваква метода наставе заправо за крајњи циљ има развој љубави према писаној речи у свим облицима, за шта се сваки наставник језика треба непрестано залагати. Треба имати на уму да у данашње време, уколико се први сусрети са романима, књижевним делима код деце догоде кроз дигиталне форме, она касније много лакше приступају читању штампаних издања, јер су већ развила интересовања, стекла извесне вештине разумевања и тумачења текста, те им је самопоуздање на знатно вишем нивоу. Крајњи циљ наставе књижевности на матерњем и страном језику јесте заправо завоleti читање, а са њим се развија се и критичко мишљење, које је изузетно важно за даљи развој, као и способност читања из задовољства – уживања у писаној речи. Ако су технике којима се то постиже осавремењене и иду у корак са развојем цивилизације, лакше је остварити тај први контакт и подстакнути мотивацију и интересовања код деце, што даље доприноси бољим читалачким способностима и већој љубави према књижевности. Фокус је, на овај начин, не само на самом чину читања, већ и на аналитичко-синтетичком проучавању прочитаног, кроз примену различитих методичких средстава како би се олакшало разумевање и исправна рецепција књижевног дела, при чему се нагиње савременој методици књижевности која стреми ка књижевно-историјском, књижевно-теоријском и сазнајном принципу књижевне критике. Овакав вид наставе у млађим разредима тежиште ставља више на саму активност читања, тумачења елемената текста и теоријског оквира и жанровских карактеристика, стил и форму самог језика заправо, док касније, у старијим разредима, уз успешну претходну имплементацију оваквих метода, приступа се вежбању активности дубље интерпретације текста кроз детаљне нормативне поступке и стваралачке моделе.

Дакле, у настави књижевности на страном језику нуде се различите могућности дигиталне обраде књижевних дела за различите узрасте, те сходно потребама наставника и ученика могу се успешно имплементирати. Примењене методе у настави књижевности које се образлажу у раду до сада су дале одличне резултате, и нема сумње да ће и надаље доприносити квалитетнијој настави књижевности на енглеском језику.

Свакако не треба одустати од подстицања ученика на самостално читање штампаних издања, али је данас готово наметнута потреба приближити им лепоту усвајања нових читалачких садржаја кроз овакве и сличне праксе,

управо због животног окружења новог доба и савремених трендова којима смо захваћени. Тиме се спречава одбојност према читању, које деца често сматрају досадним и заморним и нуде им се нови изазови, нове могућности уживања у књижевним садржајима кроз призму медија, којима су они ионако свакодневно изложени.

И на крају, подсетимо ли се погрешног цитирања Макијавелија да „циљ не бира средства”, можемо закључити да за нас, наставнике, у данашњем свету брзог живота, брзих слика и убрзаног тренда живљења, чијој брзини не одолева ни едукација, одабир дигиталних средстава – рачунара, интернета, друштвених мрежа, веб-сајтова у настави, како бисмо на прави начин подстакли, неговали и оплеменили читалачке способности наших ученика и љубав према писаној речи, чини се крајње оправдана.

ЛИТЕРАТУРА

Ашрафузаман (2021). М. Ashrafuzzaman, I. Ahmed, M. Begum, Learning English language through literature: Insights from a survey at university level in Bangladesh, *Journal of Language and Linguistic Studies*, No. 17 (Special Issue 2), 1190-1209.

Ди Мартино (2014). Е. Di Martino, В. Di Sabato, *Studying Language through Literature: An Old Perspective Revisited and Something More*, UK: Cambridge Scholars Publishing.

Лазар (1993): G. Lazar, *Literature and language teaching*, Cambridge: Cambridge University Press.

Гасимова (2018): S. A. Gasimova, The Role of Literature in Learning and Teaching English, *Web of Scholar*, Vol. 3, March 2018, Azerbaijan, Baku: Azerbaijan State Oil and Industry University, ISSN 2518-167X 24 3(21). Преузето 15. 9. 2023. са <https://ws-conference.com/webofscholar>.

Миланов (2017). А. Миланов, *Тумачење књижевної дела у контексту других уметности (на примерима из средњошколских програма за књижевност)*. Нови Сад: Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет.

Милаговић (2011). В. Милаговић, *Методика настави српског језика и књижевности у разредној настави*, Београд: Учитељски факултет.

Парвен (2021). S. Parween, Literature as a Pedagogical Tool for the Fostering of English Language Proficiency Among Students, *UGC Care Journal*, Vol 44, No. 1, 168, ISSN: 2249-6661.

Петровачки (2008). Љ. Петровачки, *Методичка исцртавања у настави српског језика и књижевности*, Нови Сад: Филозофски факултет, Одсек за српски језик и лингвистику.

Jelena S. Andrejić Vidić

International School "Crnjanski"

Jagodina

USING DIGITAL TECHNOLOGIES IN TEACHING LITERATURE WITH THE PURPOSE OF ENHANCING STUDENTS' RECEPTION OF LITERARY WORKS

Summary: The paper examines the possible aspects of the study of literature for school children through contemporary methodological principles that include the application of digital resources and available modern technology that offer innovative, yet steadfast solutions to the literary interpretation. Namely, in accordance with the ongoing tendency of the digitalization of teaching, the need for reading, understanding and interpretation of literature through digital media is being imposed, as the means of getting to know and understand literary work better, and also facilitate the access to the latter. The paper endeavors to explain the justifiable need for the traditional and contemporary literature for children and young to be read and interpreted not only on paper, but also in digital forms, by using the example of the author's experience in teaching English language and literature with school children. Since digital forms of novels and stories for children are becoming more and more present in teaching, they represent methodologically justifiable approach that goes hand in hand with world trends of proven successful standards of implementing teaching programs, for the purpose of obtaining better results during the process of interpreting literature works in both mother and foreign language.

Keywords: literature, digitalisation, modern teaching approaches, reception of literature works, foreign language.